

Een spoor van herkenning

Ghislaine Frison

©2019 Ghislaine Frison

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit verhaal is fictief. Elke gelijkenis met bestaande personen, situaties, namen of activiteiten berust op louter toeval.

Schrijver: Ghislaine Frison
Coverontwerp: Ghislaine Frison
ISBN: 9789402171778

PROLOOG

'Tjoh heh' riep hij terwijl ik de autodeur dicht sloeg. Toen reed hij weg. Het was vroeg in de ochtend. Spitsuur. De bewolking hing stevig en zwaar in de lucht, zodat de zon geen kans had om zich te laten zien.

Ik stond aan de rand van het stationsplein in Zwolle en keek mijn lift na. Er warrelde een lok voor mijn ogen, die ik lichtelijk geïrriteerd terug stopte achter mijn oren.

'We zijn er bijna, Frank' zei ik zacht. Frank reageerde niet. Ik hoorde anderen, maar luisterde er niet naar. Plotseling schoten een paar kraaien de lucht in vanuit een van de bomen tegenover me. Ze klapwiekten voorbij en ik boog automatisch mijn hoofd. Ik verstarde door hun geluid, maar herpakte me snel.

Bij de rotonde aan de andere kant van het plein zag ik mensen wachten op hun oversteek. Sommigen hadden een verveelde blik in hun ogen, anderen oogden ongeduldig of slaperig, met in hun handen een aktetas of koffertje.

Ik zag Thorbecke. Hij keek vanaf zijn sokkel op hen neer.

Zodra de auto's vaart minderden en stopten, kwam de menigte in beweging als één lange rups. Een enkeling versnelde zijn pas en maakte zich los van de groep. De reis voortzettend met een gejaagde blik in de ogen, te laat opgestaan en humeurig door het besef alweer slachtoffer te zijn van het tekort aan zelfdiscipline. Op de fiets passeerde een groep studenten, sommigen met een wazige blik, anderen druk pratend en lachend met een wolk van energie om zich heen: de ochtendmensen. En dan de moeders; bepakt en bezakt met kinderen en rugtasje voor- en achterop, bakfietsen gevuld met kroost en zelfs een enkele fietskar. Ik keek naar ze, naar al die mensen. Zou ze hier ook weleens lopen?

Ineens toeterde een auto achter me. Ik schrok op uit mijn overpeinzingen en zag dat ik de straat was opgelopen.

'Kijk uit je doppen!' riep de man uit zijn raampje terwijl hij me passeerde. Hij irriteerde me meteen.

'Opgefokt zwijn' mompelde ik, en ik stak mijn middelvinger op. Daar. Niemand hoefde naar me te roepen. De afgelopen jaren had ik geleerd om mijn mannetje te staan. Ze hoefden me niets wijs te maken. Meteen van je afbijten, dat was het beste. Zodat ze gelijk wisten waar ze aan toe waren. Dan lieten ze je verder wel met rust. Ik wist wat me te doen stond. Ik had lange tijd gehad om na te denken en in die tijd raakte ik meer en meer overtuigd van de reden dat ik nog hier op deze aardbol rondliep.

'Goed, Frank. Daar gaan we dan.' Ik snoof de frisse ochtendlucht op en zuchtte diep. Het werd weer rustig in mijn hoofd.

Vervolgens liep ik het plein op richting het station. Ik passeerde een ouder echtpaar en drie studenten die even verbaasd opkeken van hun telefoon toen ik voorbij liep.

Ik probeerde geen aandacht aan ze te schenken. Ik schudde mijn hoofd en knipperde nerveus met mijn ogen. Focussen nu, niet afgeleid raken.

Op het perron checkte ik de borden terwijl de Sprinter net vaart minderde. Daar stond het: Delingen. Snel stapte ik in, mijn koffer stevig in mijn hand, en zocht een zitplaats waar ik me rustig kon voorbereiden op het laatste deel van mijn reis.

1

De kerkklok van Leeze was al jaren niet meer actief. Zodoende was het altijd twaalf uur. Iedereen wist dat. Niemand uit het Overijsselse dorp keek nog naar de kerkklok om de tijd af te lezen. Als er een paar fietsers neerstreken op het terras van het dorpscafé voor een kopje koffie of een koud biertje, ontstond er nog weleens verwarring en hilariteit. Dan kwamen de horloges en mobiele telefoons tevoorschijn waarna vervolgens Sjors, de café-eigenaar, werd aangesproken over het feit dat de klok stilstond.

Dat was het moment waarop Sjors, helemaal in zijn element, groots en met een geheimzinnige blik in zijn ogen het verhaal over de klok uit de doeken deed, door de jaren heen enigszins aangepast en overtrokken om de gasten nog meer te boeien. En dat werkte altijd. Ze hingen stuk voor stuk aan zijn lippen. Niet alleen door het bizarre verhaal maar ook door het charisma van Sjors. Hij was zo iemand waar mensen naar omkeken als ze hem voorbijliepen. Hij zag er goed uit – niet heel knap – maar gewoon goed verzorgd. Zijn charme hing als een warme deken om zijn schouders. Iedereen, man of vrouw, werd erdoor geraakt. En hij kon ongelooflijk spannend vertellen.

Hij prikkelde de nieuwsgierigheid van de bezoekers wanneer hij ze trakteerde op een stukje van het verhaal. Er volgde gelach en ongeloof en vervolgens werd er nog een rondje besteld en soms nog een en daarmee had Sjors zijn doel bereikt. Het was absoluut een animator, die Sjors, maar bovenal een ondernemer. Er moest tenslotte wel brood op de plank komen.

Een aantal jaren geleden hadden plaatselijke ondernemers geld ingezameld om de klok te laten maken. Diverse specialisten waren erbij geroepen, maar niemand kreeg de wijzers weer in beweging. Alles leek te werken en in orde, maar om een of andere onverklaarbare reden bleef de klok stil. Voor Sjors een uitgelezen kans om zijn bezoekers van buitenaf te trakteren op een mooi verhaal.

En het was ook, zij het deels, echt gebeurd. Tijdens de oorlog was de kerk in Leeze bezet en werd niemand van de plaatselijke bevolking toegelaten. Twee dagen na de bezetting, op 14 mei, luidde de klok voor het laatst om twaalf uur. Toen werd het stil. De pastoor was onvindbaar. Het dorp gonsde van de geruchten over wat er met de man was gebeurd.

Nadat de bezetters waren verdwenen en de koster poolshoogte ging nemen om te kijken wat er over was van de kerkelijke bezittingen en het inventaris, stuitte hij op een bijzondere vondst. Een ingelijste foto van de kerk stond in een hoek naast het altaar. Deze had er voorheen nooit gestaan. Het was een dikke, zware lijst en de koster was eigenlijk verbaasd dat hij deze nooit eerder had gezien. Hij pakte de foto op en wist al voordat hij de lijst eraf haalde dat hij iets zou ontdekken. De man maakte met trillende en licht bezwete handen de klemmen voorzichtig los. Binnenin het raamwerk van de lijst zat een envelop. Een dikke envelop. Nu was de koster een waardig man. Een keurige brave burger. En omdat hij voelde dat de envelop in zijn handen een belangrijke inhoud bevatte, aarzelde hij geen moment en nam de envelop mee naar de burgemeester. Samen hebben zij de inhoud bekeken.

Dit was overigens het moment waarop Sjors zijn gasten een voor een aankeek en bewust een pauze moment inlaste; hij liet nog net geen tromgeroffel horen. Zijn toehoorders lieten zich meeslepen in het spel en schoven gefascineerd naar het puntje van hun stoel.

In de envelop zat het spaargeld van de kerk met een brief in het handschrift van de oude pastoor.

Hij had zijn voorbereidingen getroffen voordat de bezetters het dorp bereikten. Via de radio hoorde hij dat zij niet ver meer waren. Hij was naar de kluis gelopen om het geld veilig te stellen. De slimme pastoor besloot de fotolijst te gebruiken, omdat deze geen grote materiele waarde had en waarschijnlijk door de bezetters als onbelangrijk zou worden gezien. Hij bleek gelijk te krijgen. Alle kastjes en bekertjes en vazen waren binnenstebuiten gekeerd of meegenomen. Alleen de lijst was onaangeroerd blijven staan.

Maar wat had dat te maken met het staken van de kerkklok? Dit was voor Sjors altijd het tweede pauzemomentje. Hij liep dan weg met de mededeling dat hij er zo meteen op terug kwam. Op zijn gezicht een uitdrukking die verried dat het de moeite waard was wat er nog kwam. Ondertussen bediende hij andere mensen of ging hij binnen even “iets belangrijks” doen. De gasten bestelden snel een extra rondje, zodat de kastelein weer bij hen aan het tafeltje kwam. En Sjors voldeed aan hun verwachting.

In de brief schreef de pastoor verder nog dat hij vreesde voor diefstal van de kerkklokken, wat in de oorlogstijd veelvuldig voorkwam. Hij was niet meer in staat geweest om deze veilig te stellen. Ook schreef hij dat hij rekende op zijn volgelingen, dat zij de kerk zouden onderhouden en deze plek altijd zouden zien als een toevluchtsoord, een ruimte voor bezinning en een plaats om steun te zoeken. Deze woorden klonken als een afscheid. Had de pastoor zijn eigen lot voorzien?

De rest van de brief was door de haast van de schrijver slecht te lezen; door het vouwen van het papier was de inkt doorgelopen en waren de laatste woorden vervaagd. Echter, bovenaan de brief naast het beeldmerk van de kerk, stond in sierlijke letters de datum.

12 mei 1940.

Nadien werd bekend dat de pastoor de dag van de bezetting was meegenomen naar Duitsland en hij daar twee dagen later tezamen met meerdere heiligen was omgebracht.

De inwoners van Leeze waren vol ongeloof. In de oorlog hadden zij al te veel gezien. Te veel leed moeten meemaken. De dood van een heilige was voor hen van een ander kaliber. Velen waren huiverig om de kerk weer binnen te gaan. Zij vonden dat er iets onheilspellends vanuit ging. Er kwam een nieuwe pastoor die naar de mensen thuis ging en hen herinnerde aan de woorden uit de brief van de pastoor. Mede door zijn innemendheid zag hij langzaam de kerk weer vol stromen.

Pas enige tijd later zat de burgemeester op zijn kantoor een poos naar een brief in zijn hand te staren. Hij had al vier keer gelezen wat daar stond. Uit het raam van zijn kantoor op de benedenverdieping van de burgemeesterswoning keek hij uit op de kerktoren. Hij was opgestaan en had zijn vrouw geroepen die buiten in de tuin de was ophing. Samen keken ze nog eens naar de brief en ook zijn vrouw was nu opgevallen wat eigenlijk al veel eerder bekend was. In de brief, die hij via de overheid had ontvangen, stonden de gegevens van de verblijfplaats van de pastoor in Duitsland en, en hier ging het dus om, de datum en tijd van zijn overlijden. Hij was omgebracht op 14 mei om klokslag twaalf uur. Het moment dat de kerkklokken staakten.

Dit bizarre feit had vervolgens wekenlang de regionale bladen gevuld. Allerlei achtergrondinformatie over kerkklokken, executies van heiligen, enzovoorts, kwam aan bod. Vele jaren waren de inwoners van Leeze onder de indruk gebleven van de zwijgende klokken, waardoor zij de herinnering levend hielden aan de oude pastoor. Ook de nieuwe pastoor durfde niet te opperen om naar de klokken te kijken. Het was voor veel, met name oudere, inwoners een te gevoelig onderwerp.

Totdat op den duur de generaties wisselden en enkelen bij het oude verhaal een kanttekening plaatsten. Zou het juist niet mooi zijn om ter ere van de omgekomen pastoor de kerkklokken te laten luiden als in vroegere tijden? Het idee kreeg steeds meer bijval en zo werd het uiteindelijk een dorpsproject met acties en

wedstrijdjes om geld in te zamelen voor de reparatie van de kerkklokken.

Het vervolg was bekend. En niet alleen Sjors, maar ook vele andere dorpsbewoners beweerden stellig dat de geest van de pastoor ervoor zorgde dat de klokken voor altijd bleven zwijgen. De gasten van het dorpscafé gingen nooit verder zonder nog een blik te werpen op die toch wel heel bijzondere kerktoren.

De kerk in Leeze was, zoals in veel kleine plaatsen, het middelpunt van het dorpje. Het kerkplein grensde aan de dorpsstraat en langs de rand zaten de meeste winkels en het cafeetje van Sjors. Het was een charmant pleintje omzoomd door rijen statige beuken. Een withouten hek kenmerkte de grens van het pleintje. Aan de andere kant liep een wandelpad met langs de zijkanten grasstroken afgewisseld met bloembakken. Naar gelang de tijd van het jaar werden die bakken gevuld met vrolijke bloeiers die heerlijk geurden en je zintuigen prikkelden.

Vanaf het terras van het café van Sjors keek je er mooi op uit. Naast Sjors zat de plaatselijke bakker en de groenteboer en als je de hoek om liep kwam je in de Akerstraat waar nog een paar winkels onderdak hadden. Ook de kleine supermarkt bevond zich daar. De slager en bloemist zaten aan de andere kant van het plein. Twee straten verderop vond je het politiebureau van Leeze, dat ook de plaatsen Hoeven en Maarze onder zijn hoede had.

Voor de dagelijkse boodschappen konden de bewoners van Leeze prima in eigen plaats terecht; voor overige inkopen waren ze aangewezen op het grotere Delingen, dat op een kilometer of acht van Leeze lag.

In tegenstelling tot het kleine landelijke dorp was Delingen een stad geworden. Er was een nieuw station aangelegd en steeds meer bedrijven vestigden zich in de middelgrote Overijsselse plaats.

Veel oudere inwoners van Leeze kwamen weinig buiten hun eigen dorpje. Hier was de tijd echt een beetje stil blijven staan.

Natuurlijk had het digitale tijdperk ook hier zijn intrede gedaan, maar met name de ouderen leefden nog grotendeels zoals de generatie voor hen.

Zo niet Dana. Met in haar ene hand haar mobieltje en in de andere haar werktas stapte ze uit haar auto en duwde met haar heup de deur dicht. Ze klemde haar tas onder haar arm en pakte haar laarzen uit de achterbak. Terwijl ze die aantrok pakte ze de sleutel tussen haar tanden uit. Terwijl de auto op slot klikte stopte ze de sleutels in haar broekzak en pakte haar tas weer in de hand, ondertussen stevig de pas erin en pratend in haar telefoon.

‘Ik heb eerst nog twee huisbezoeken en ga dan terug naar de praktijk.’ Dana keek op haar horloge.

‘Rond half twaalf kun je wel even langskomen met eh...Juist, met Kazan.’ *Die namen van die honden altijd, ze kon ze echt niet onthouden!*

‘Oké, tot straks.’ Ze drukte het gesprek weg en keek op het scherm. Berichtje van Bobby. Ha, dat werd tijd! Haar bruine ogen lazen vluchtig wat er stond. Bobby leek soms van de aardbodem verdwenen, liet gerust weken niets horen. Maar ergens was dat wel oké. Dana kende haar vriendin inmiddels precies en wist dat ze het vaak ontzettend druk had. Maar als ze tijd had, informeerde ze altijd hoe het met Dana ging en stuurden ze elkaar over en weer gekke foto’s of gewoon wat slappe klets. Wanneer ze thuis was spraken ze elkaar regelmatig. Dana klapte haar telefoon dicht en stopte hem in haar tas.

Nu waren er andere zaken die haar aandacht nodig hadden.

Ze duwde tegen het hek en keek om zich heen.

Bravenewbooks.nl/ghislainefrison